

прекрасне не тільки в мистецтві, а й у житті. Ознайомлення з народною танцювальною творчістю не тільки виробляє силу і спритність, а й почуття гордості за художні багатства своєї Батьківщини, породжує інтерес до життя й мистецтва своїх предків, прищеплює любов і виховує повагу до них.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Л.А. Ритміка і танець у 1-4 класах загальноосвітньої школи: навч. посіб. / Л.А. Бондаренко. – К. : Муз. Україна, 1989. – 232 с.
2. Верховинець В. М. Весняночка / Василій Миколаєвич Верховинець.– вид. 4-те, випр., доп. – К.: Музична Україна, 1979. – 339 с.
3. Голдрич О.С. Методика роботи з хореографічним колективом: навч. посіб. / О.С. Голдрич. – Л. : Сполом, 2007. – 72 с.
4. Забрєдовський С.Г. Методика роботи з хореографічним колективом: навч. посіб. / С.Г. Забрєдовський. – К. : НАКККіМ, 2011. – 188 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – вид. 2-ге, випр., доп.- К. : Академвидав, 2007. – 560 с. – (Альма-матер).
6. Чалчинська Л. Естетичне виховання учнів / Л. Чалчинська // Початкова освіта. – № 15. – 2001 р.– К. : Пед. преса, 2001. – 52 с. – С. 8.

Поліщук О.П.

аспірант,

Рівненський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОРАЛЬНИХ ЗНАТЬ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Питання морального виховання виходить на одне з перших місць у системі виховання майбутнього громадянина незалежної української держави. Однією із складових морального виховання є виховання культури поведінки, яку розглядаються як важливу соціальну, педагогічну і психологічну проблему, від успішного розв'язання якої залежить розвиток у підростаючого покоління високих моральних якостей, глибокої інтелігенції і справжнього духовного багатства.

Молодший шкільний вік – особливий етап у формуванні ставлення людини до оточуючого світу. Саме в цей час формується спрямованість особистості – громадська, колективістська чи, навпаки, егоїстична, індивідуалістська. Цей вік особливо сприятливий для формування основ культури поведінки: молодші школярі вже здатні сприймати вимоги до своєї поведінки, вони піддатливі зовнішньому впливові, схильні до наслідування, вірять учителю, коли він говорить їм про необхідність виконання моральних норм. В ці роки дитина отримує знання про навколишній світ, у неї починає формуватися певне відношення до людей, до праці, виробляються навички і звички правильної поведінки, складається характер.

Забезпечення ефективного розвитку моральних знань і емоційно-моральних ставлень молодших школярів, як важливої передумови становлення моральних переконань є необхідністю, передбачає врахування у навчально-виховному процесі ряду особливостей емоційно-когнітивної сфери у молодших школярів [1, с. 33].

Важливою умовою розвитку моральних знань молодших школярів є позитивні зміни в їх мисленні. В цей період формуються операції мислення – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Поняття, судження, умовисновки мають якісно іншу будову. Все це має позитивний вплив на формування моральної свідомості молодших школярів. Разом з тим, враховуючи особливості моральної свідомості молодших школярів, особливо ті, які обумовлені обмеженістю морального досвіду, потрібно спеціально формувати у дітей прийоми аналізу і синтезу, порівняння і узагальнення моральних явищ.

Тому, крім аналізу природних моральних ситуацій, що виникають у спілкуванні з дорослими і однолітками, необхідна цілеспрямована виховна робота. При цьому важливі такі форми роботи, як колективне читання і обговорення оповідань з моральним змістом, створення на уроках спеціальних проблемних ситуацій, в яких ставиться завдання навчити дітей аналізувати поведінку і почуття героїв, порівнювати представлену в літературному творі моральну ситуацію з аналогічними життєвими ситуаціями. Завдяки цьому школярі вчаться здійснювати «перенос» безпосередньо даного в оповіданні морального змісту на моральні явища із реального життя дітей [1, с. 34].

Процес засвоєння моральних знань молодшими школярами суттєвим чином залежить від навчання їх правильному сприйманню моральної ситуації, адекватній оцінці моральних вчинків, розумінню моральних мотивів. Порад з цим необхідно виховувати органічну єдність між правильним розумінням моральної ситуації і вмінням школярів співпереживати, співчувати, тобто виховувати особистісне ставлення до тих чи інших моральних явищ, вчинків. Це, в свою чергу, є необхідною умовою виховання у дитини одного із важливих механізмів переконань – моральної потреби певним чином діяти, відповідно до засвоєних моральних норм і принципів.

Таким чином, ефективність процесу засвоєння моральних знань молодшими школярами, порад із формуванням відповідних уявлень і понять, передбачає цілеспрямовану роботу, що сприяє формуванню в учнів:

- вміння правильно сприймати моральну ситуацію, представлену в літературному творі або виділену із реального життя;
- вміння дати оцінку, адекватну ситуації, що аналізується;
- вміння правильно визначати мотиви морального вчинку;
- вміння співпереживати, співчувати іншій людині;
- особистісне ставлення до тих чи інших моральних ситуацій;
- моральної потреби діяти певним чином, відповідно засвоєним моральним знанням [1, с. 34].

Усе це сприяє поступовому формуванню в дітей вміння до самостійного морального вибору.

Важливою умовою розвитку у молодших школярів елементів моральних переконань є сформованість в них моральних почуттів. Почуття тільки тоді стають компонентом моральних переконань особистості, коли вони виступають як внутрішній стимул до моральної поведінки. Тому виховання моральних почуттів як мотиваційної основи моральної поведінки – одне із головних завдань виховної роботи в школі.

У початкових класах педагогу необхідно враховувати, перш за все, такі вікові особливості молодших школярів, як обмеженість їх особистого досвіду моральної поведінки, труднощі у виділенні головних компонентів в поведінці

оточуючих, безпосередній характер емоційної реакції на вчинок. Для ефективного формування у молодших школярів моральних почуттів необхідно створювати в класі атмосферу, що сприяє розвитку у дітей взаємоповаги, емоційного сприймання до переживань інших, взаємодопомоги. Емоційне сприймання, навіюваність, довірливість, схильність до наслідування, високий авторитет вчителя у дітей даного віку забезпечують широкі можливості для виховання моральних почуттів. Особливу увагу слід приділити міжособовим взаєминам у колективі, оскільки в цій сфері найчастіше виникають ситуації морального вибору, правильні вирішення яких сприяють набуванню необхідного молодшому школяреві морального досвіду, збагачують його моральні знання [3, с. 259].

У практиці роботи з молодшими школярами необхідно використати форми роботи, що сприяють розвитку їх самостійності, самооцінки, привчають до відповідальності за свої особисті вчинки. Доцільно включати дітей у різні види суспільної роботи, створюючи умови для прояву самостійності, самоконтролю. Це сприяє розвитку у дітей відповідальності. Сформуванню цього морального почуття можна лише цілеспрямованою виховною роботою, шляхом стимулювання правильних мотивів і адекватних форм поведінки (похвала, заохочення), гальмування негативних вчинків і неправильних форм поведінки. Розкриття моральної суті позитивних і негативних вчинків є одним із засобів засвоєння моральних знань і вимог, сприяють розвитку правильної спрямованості моральних почуттів [2, с. 98].

Важливий засіб виховання культурних звичок школярів у процесі суспільно корисної роботи – доручення. Воно конкретизує обов'язки перед колективом, збагачує індивідуальний моральний досвід, спонукає вихованців до прояву кращих моральних якостей – відповідальності, колективізму, взаємодопомоги, чуйності. Важливо, щоб молодші школярі чітко розуміли, в чому конкретно полягає завдання, що і коли їм належить зробити, перед ким звітувати.

Практика показує, що в школах не завжди додержуються цих важливих педагогічних вимог до організації громадських обов'язків учнів. Часто доручення учням дає вчитель, а не класний колектив і звітують вони про виконання завдання також перед педагогом. Неодмінна умова впливу суспільно корисної діяльності на формування моральних звичок – систематичність виконання учнями доручень, охоплення максимальної кількості учнів. При цьому кожне доручення має приваблювати школярів своєю суспільною значущістю, давати простір для самоствердження в колективі, розширювати досвід суспільно корисної роботи.

Виходячи з того, що виховання моральної культури передбачає цілеспрямовану систематичну роботу педагогічного колективу по ознайомленню школярів з правилами поведінки, пристойності, етикету, формуванню у них відповідних навичок і звичок, воно може успішно здійснюватися лише за умови вмілого поєднання методів різних груп та різноманітних форм педагогічного впливу на учнів.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції / О. Є. Гуменюк. – Тернопіль, 2004. – С. 31–40.
2. Момов В. Человек, мораль, воспитание / В. Момов. – М.: Прогресс, 2003. – 166 с.

3. Рубинштейн С. Л. Психолого-педагогические проблемы нравственного школьников / С. Л. Рубинштейн. – М.: Просвещение, 2001. – 427 с.

Трумко О.М.

*кандидат філологічних наук, науковий співробітник,
Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

РОЛЬ СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДИТИНИ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Питання ролі сім'ї у процесі встановлення нової особистості дедалі частіше привертає увагу педагогів, психологів та соціологів. Адже, саме сім'я виступає підґрунтям для формування у дитини ставлення до світу та суспільства, до себе та інших людей. Вона є середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передання культурних цінностей від покоління до покоління [5, с. 229].

Висвітленню теоретичних і практичних аспектів виховання дітей в українській педагогіці присвячені праці Т. Алексеєнко, І. Беха, О. Киричука, А. Макаренка, Л. Пономаренко, В. Сухомлинського, М. Фіцули та ін.

Мета цього дослідження полягає у визначенні ролі спілкування батьків з дітьми у процесі реалізації виховання та формування особистості дітей. Матеріалом для аналізу слугують твори І. Франка: повісті «Воа constrictor» і «Для домашнього огнища» та оповідання «Гриць та панич», «Пирог з черницями» і «Під оборогом».

Виховання – це процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, що зумовлений законами суспільного розвитку та дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів (культури, традицій, звичаїв, поглядів народу, побутових умов тощо), з метою підготовки її до активної участі у виробничому, громадському і культурному житті суспільства [3, с. 53]. Сімейне виховання – це «форма виховання, що поєднує цілеспрямовані педагогічні дії батьків з повсякденним впливом побуту» [3, с. 306].

У процесі виховання батьки впливають на формування світогляду дитини відповідно до прийнятих норм поведінки у суспільстві, тобто сприяють її первинній соціалізації. Вони забезпечують становлення особистості дитини у найближчому середовищі шляхом засвоєння його норм, соціальних цінностей і моделей поведінки, формування особистісних якостей, набуття соціального досвіду та творчого їх відтворення у взаємодії з іншими членами суспільства [1, с. 61]. Фактично батьки здійснюють передачу власного досвіду у формі вказівки до дії, інформують дитину про очікуваний результат [4, с. 199] та забезпечують знаннями про навколишній світ і стосунки між людьми. Наприклад, мати визначає дії сина під час негоди: «– А ти ніколи більше під таку годину не виходи з хати <...> – Недобре малим дітям бути самим серед таких страховищ <...> – ... міг перелякатися і вмерти зо страху. І тоді мама плакала б за тобою» [11, с. 51].

Також батьки спрямовують свої дії на визначення поведінки дітей згідно з нормами моралі та цінностей суспільства [2, с. 86]. Батько моделює